

Міністерство освіти і науки України; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти; Інститут Біології і Наук про Землю,
Поморський університет у Слупську, Польща; Вроцлавський університет, Польща; Грайфсвальський університет,
Німеччина; Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II в м. Берегове; Факультет державної політики,
Сілезький університет в Опаві, Чехія; Національний природний парк «Гомільшанські ліси»;
ГО «Українське ентомологічне товариство»

6th International conference of young scientists

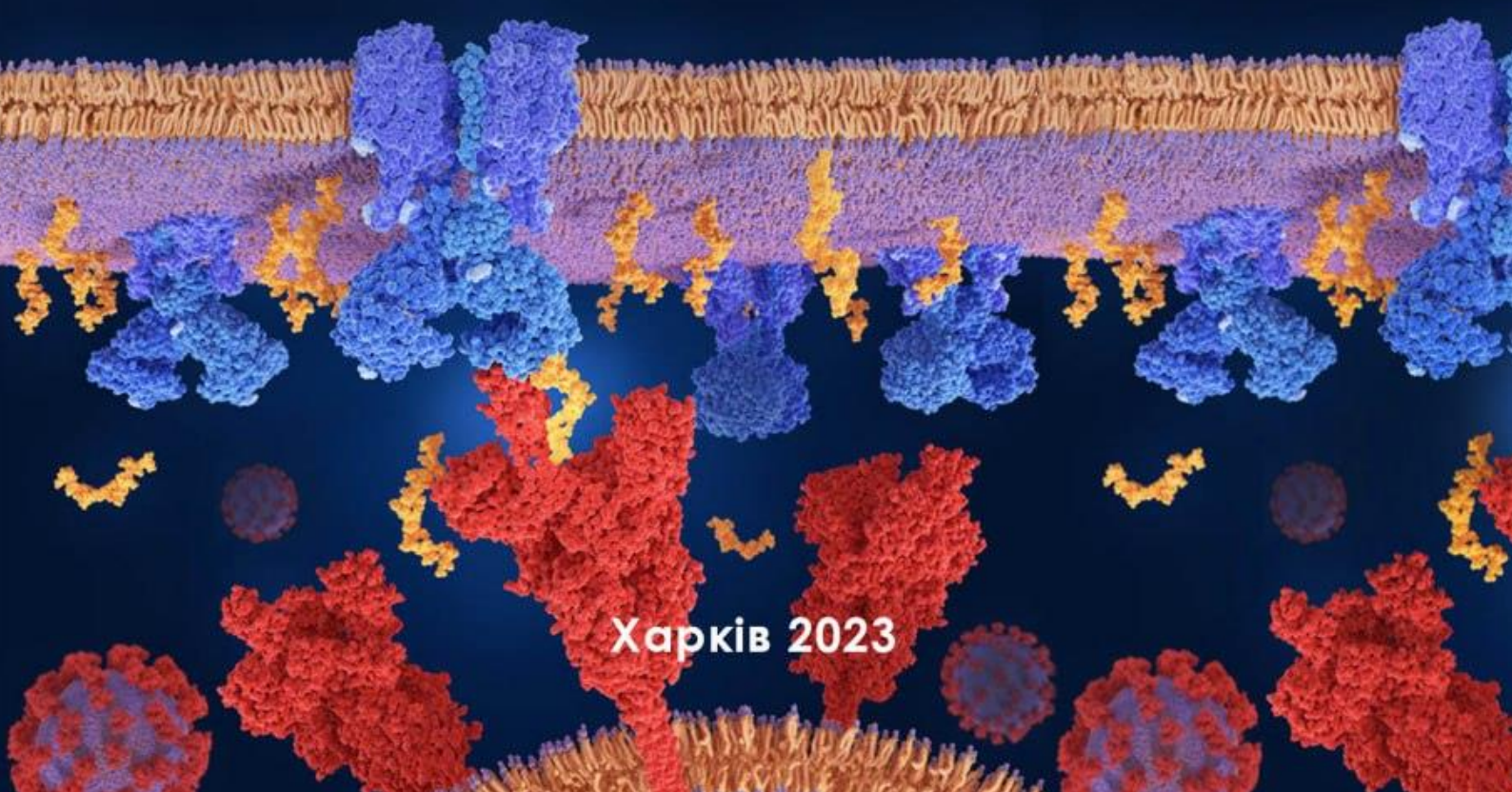
KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VI Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

18–19 травня 2023 р.

Харків 2023

Кулікова О. В. ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА ІМУННУ СИСТЕМУ ВАГІТНИХ ЖІНОК.....	288
Літвінчук А.М. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ.....	289
Літвіщенко Д.О., Кузнецова М.О., Бібіченко В.О. ХРОНІЧНИЙ ВПЛИВ СТРЕСУ НА МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЯЄЧНИКІВ	291
Лола Д. А. РОЗВИТОК АКТИВНОГО МОВЛЕННЄВОГО СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ 2 РІВНЯ	293
Малюга А. О. ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ У РОЗВИТКУ СЛОВНИКА ПРИКМЕТНИКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ	296
Мамотенко А.В., Комісова Т.Є., Коваленко Л.П. ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМ ІНФАНТИЛІЗМОМ.....	298
Мішустіна В.С. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	301
Моїсєєва В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ СЛУХУ У СТУДЕНТІВ.....	303
Охременко К.О. СПЕЦИФІКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В АСПЕКТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ	305
Охременко К.О. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ.....	307
Папіна Д.П. ІГРОВІ ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗПР	309
Прийма В.О., Науменко Н.В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	311
Симоненко А.А. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ДЕФЕКТОЛОГА З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	313
Спиридонова Є.М., Науменко Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ДИСЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	315
Столбова Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ПРИ РОБОТІ З КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	318
Твердохліб І.І. ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	321
Тищенко Т. Г. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	324
Тюпова В.І. РОЛЬ СІМ'Ї У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	326

Використання казки в роботі безпосередньо з дітьми з загальним недорозвитком мовлення сприяє не тільки збагаченню їх морального та духовного світу, а й зумовлює розвиток зв'язного мовлення, активізацію і поповненню словникового запасу, накопиченню соціального досвіду, формуванню цілеспрямованої діяльності, підвищенню стійкості уваги тощо. За допомогою казки у дитини розвивається творча уява, фантазія, артистичні здібності, ініціатива, закріплюються знання про кольори та їх відтінки, предмети побуту. Казка навчас класифікувати предмети, систематизувати й аналізувати, робити прості узагальнення.

Читання казок з раннього віку з описом характеристик героїв, властивостей, якостей, форм і величини різних казкових предметів впливають збагаченню словника дитини прикметниками.

Отже, діти із загальним недорозвитком мовлення мають недостатній словниковий запас, особливе місце в якому займають прикметники, які мало використовуються у мовленні зазначеної категорії дітей. На нашу думку використання спеціально підібраних казок на логопедичних заняттях позитивно впливатиме на збагачення словника прикметників, словникового запасу взагалі, на емоційний стан дитини під час занять, а також сприятиме позитивній атмосфері заняття.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – К. : Вища школа, 2002. – 407 с.
2. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови / Марченко І. С.. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010 – 288с.
3. Казачінер О. С. Казки та казкові історії як інструмент виховання та розвитку дітей / О. С. Казачінер, Ю. Д. Бойчук // Наукові перспективи. – 2022. – Вип. № 1(19). – С. 489–497.
4. Секрет дидактичної «універсальної» казки :методичні рекомендації з казкотерапії / уклад. І. В. Отверченко. — Миколаїв :ОБЮ, 2017. — 23 с.
5. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Радянська школа, 1977. – 341 с.

Мамотенко А.В., Комісова Т.Є., Коваленко Л.П. ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМ ІНФАНТИЛІЗМОМ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Розглядаючи психологічні проблеми підростаючого покоління, дослідники відзначають як тенденцію збільшення проявів підліткового інфантилізму. Так, сучасні підлітки, з одного боку, раніше дорослішають, проте за низкою параметрів демонструють поглиблення свого соціального інфантилізму, тобто вони дорослішають не особистісно, не суб'єктно, лише у плані показної поведінки. Феномен «інфантилізм» докладно розглянутий у вітчизняній та зарубіжній науці. Проте практичних рекомендацій педагогам та програм подолання інфантилізму у сучасних підлітків сьогодні недостатньо. Це створює необхідність звертатися до цієї проблеми все частіше. Адже, сучасні підлітки – це діти інформаційного суспільства, їм доводиться сприймати і переробляти великі обсяги інформації, внаслідок чого їхня психіка піддається великим навантаженням. Це призводить до появи проявів особистісної незрілості, порушень формування її емоційно-вольової сфери. Внаслідок чого у сучасних підлітків ослаблений зовнішній контроль, підвищена самооцінка та загострене, часом хворобливе почуття психологічної незахищеності. Для них характерний розрив між біологічним і соціокультурним дорослішанням, що

проявляється в ухваленні нових обов'язків і зобов'язань, пов'язаних з процесом дорослішання, в небажанні брати відповідальність на себе. Їхні інтелектуальні інтереси носять односторонній характер, соціальна сторона інтелекту недостатньо зріла, спілкування поверхневе. Усе це і проявляється у «дитячості» поведінки, у переважанні зовнішньої навчальної мотивації.

Мета дослідження – узагальнити наукові відомості щодо соціально-психологічних особливостей підліткового інфантилізму та обґрунтувати психолого-педагогічні аспекти роботи з дітьми, які мають дану освітню потребу за для розвитку їхніх вольових якостей та відповідальності.

На теперішній час проблема психічного інфантилізму розглядається як у рамках соціальних змін структури суспільного життя, так і у широкому колі психічних розладів дитячого і підліткового віку. Загалом, психічний інфантилізм співвідноситься з патологією дозрівання різних систем організму, остання і визначає різні форми фізіологічного інфантилізму. Однак, ця проблема є досить актуальною саме у підлітковий період, коли виразно проявляються особливості психологічної незрілості особистості, порівняно з іншими віковими періодами розвитку [1]. З точки зору медичної проблеми психічний і фізіологічний інфантилізм розглядаються в їх тісному взаємозв'язку, він є предметом дослідження як у психіатрії, так і в клінічній психології.

Велика увага приділяється саме етіологічним факторам психічного інфантилізму, які поділяються на фізіологічні та психогенні [2]. До фізіологічних причин виникнення порушення найчастіше відносять легкі ураження головного мозку та спадкові, інфекційні і ін. хвороби матері. До психогенних факторів – неадекватні стилі виховання (гіпер-і гіпоопіка), що заважають соціалізації особистості. Дослідники диференціюють різні форми інфантилізму: психічний, психологічний та соціальний [3]. Останнім часом психічний інфантилізм отримав своє клінічне визначення в рамках невротичних і психосоматичних розладів. Таким чином, він вивчається в різних напрямках як феномен норми та патології, однак, його межі та критерії диференціації на сьогодні чітко не визначено. Тобто, єдиний погляд на визначення терміну «психічний інфантилізм» відсутній, що і ускладнює визначення його психологічної феноменології.

Також причинами інфантилізму сучасних підлітків виступає і низка об'єктивних та суб'єктивних факторів. Це і соціально-економічний розвиток країни, і вплив інформаційної цивілізації, і особливості виховання в сучасній сім'ї, і анатомо-фізіологічні особливості самого підлітка та ін.

Ряд авторів зазначає що у інфантильних підлітків спостерігається затримка психосоматичного та психосексуального розвитку [2, 3]. До когнітивних порушень при органічному інфантилізмі відносять: зменшення об'єму довільної уваги, безпосереднього запам'ятовування, недостатність розвитку рівня узагальнення і абстрагування, динамічний характер порушень вищих кіркових функцій. Серед емоційно-особистісних параметрів, треба зазначити, недостатність у підлітків сформованості мотиваційно-потребової сфери; незрілість волі, затримку дозрівання моральної сфери, незрілість самосвідомості, саморегуляції, рефлексії, самооцінки або наявність завищеної самооцінки та неадекватності, перебільшення оцінки власного «Я» чи недооцінки ситуації, недостатності самоаналізу та критичності; пасивність копінг-стратегій і примітивність захисних механізмів, несамостійність, підвищена навіюваність, безтурботність, незрілість почуття обов'язку та відповідальності [3]. Загалом, для інфантильних підлітків характерна недостатність соціального прийняття, що формує у них гіперкомпенсаторні реакції, які пов'язані з фіксацією у їхній поведінці форм, характерних для більш раннього вікового рівня.

У наукових дослідженнях є спроби представити феномен психічного інфантилізму через три компоненти емоційно-особистісної саморегуляції у соціальному контексті: емоційному, соціальному і особистісному [4]. До емоційного

можна віднести: незрілість емоційної сфери з переважанням простих афектів та наявністю гедоністичних установок. До соціального – недостатність оцінки соціальної ситуації, очікування підтримки при виникненні конфліктних ситуацій, підвищену навіюваність і несамотійність у прийнятті рішень щодо соціальної взаємодії, недостатність почуття боргу та відповідальності. В особистісному – незрілість самосвідомості, самооцінки, мотиваційно-потребової сфери та здатність до рефлексії, пасивність допінг-стратегій та простоту захисних механізмів.

Валеологічний супровід підлітків, які мають прояви психічного інфантилізму повинен включати допомогу у їхньому усвідомленні почуття любові та співчуття, розвитку відповідальності та вольових якостей, і цим самим реалізувати подолання перешкод у розвитку та саморозвитку [5]. Корекційні впливи повинні йти у напрямку формування уваги, збудження інтересу. Підлітків треба систематично привчати підлаштовувати власну поведінку до певних вимог. Для інфантильних дітей необхідно розробити спеціальну програму, до якої повинен бути включений комплекс дій, які розвивають та зміцнюють емоції, волю, свідоме регулювання поведінки. Необхідно, щоб учні зрозуміли, що треба суворо виконувати, а потім і самим свідомо регулювати порядок власної діяльності. Розпорядок дня у підлітків, які мають прояви психічного інфантилізму має бути напруженим і виконуватись неухильно. Завдання педагога у цьому випадку полягає у допомозі пошуку способів подолання, але не усунення труднощів за підлітка, підтримці оптимістичного ставлення до труднощів. Це і підтримка інтересу до розвитку вольових якостей, та створення умов, за яких імпульс до їх розвитку стане їхньою потребою, що переходить в актуальний мотив.

У підлітковому віці виникають труднощі у процесі розвитку вольових якостей. Щоб свідомо контролювати виникаючі потяги, необхідно зміцнити усвідомленість волі. У інфантильного підлітка немає потреби у розвитку своєї волі. Допомога у розвитку самосвідомості призводить до усвідомлення своїх інтересів та мотивів, що впливає на розвиток стійкості характеру, зміцненню вольових якостей, розвитку зрілості волі. Важлива роль у розвитку вольових якостей належить сім'ї, де в залежності від створюваного середовища («теплиного», агресивного, несприятливого, розвиваючого) відбувається успішний або неуспішний розвиток вольових якостей підлітка. Метод особистого прикладу у батьківському вихованні відіграє провідну роль.

У загальних рекомендаціях при роботі з підлітками з психічним інфантилізмом щодо розвитку у них відповідальності треба використовувати як колективні, так і індивідуальні форми, методи роботи. При цьому виховна діяльність повинна включати три базові компоненти: мотивацію, інтеракцію, рефлексію. Підліток повинен бути зацікавлений у впровадженій ним діяльності, стати активним учасником змін, які виникають у його особистості. У роботі з дітьми необхідно починати виховання себе, підвищувати якість своєї відповідальності, піднімати рівень свідомості на належну висоту, домагатись вміти повністю керувати собою для того, щоб власною поведінкою ніколи не подавати підлітку поганого прикладу. Щирість, чесність, сміливість, неупередженість, безкорисливість, терпіння, відповідальність, витримка, наполегливість, спокій, самовладання – всьому цьому набагато легше, простіше та швидше навчити прикладом, ніж гарними словами. Треба пам'ятати, що учень, якого часто лають, зрештою стає глухим до всяких докорів, він майже не надає значення суворим словам і тону, що врешті-решт і формує його безвідповідальне ставлення до життя. Якщо інфантильний підліток зробив поганий вчинок, треба допомогти йому в тому, щоб він сам зі своєї волі зізнався, щоб забезпечити позитивне формування відповідальності підлітка. Підліток не повинен боятися викладача, бо страх породжує брехню та обман і безпосередньо впливає на формування безвідповідальності.

Отже, як показав аналіз наукової літератури, проблема психодіагностичної кваліфікації феномена психічного інфантилізму на сьогодні є актуальною та маловивченою. Найбільшу проблему у його вивченні становить відсутність чітких

критеріїв оцінки психологічної феноменології даного порушення. У психокорекційній, психотерапевтичній та педагогічній практиці для подолання проявів інфантилізму потрібно виховувати у підлітків стриманість, вміння доводити розпочате до кінця, розвивати лідерські якості та потяг до самостійності, давати соціальні доручення, постійно заохочувати підлітка та активізувати його самостійну діяльність, викликати почуття радості за власні успіхи. У комплексній профілактиці проявів інфантилізму треба приділити особливу увагу тісній співпраці школи і сім'ї, активізації позиції батьків та застосуванню соціально-педагогічних інтерактивних методів навчання.

Список використаних джерел

1. Комісова Т.Є., Мамотенко А.В., Коваленко Л.П. та ін. Вікова анатомія та фізіологія людини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. до курсу "Вікова анатомія та фізіологія людини". Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковориди. Харків : ФОП Петров В.В, 2021. 111 с.
2. Короткова О.М. Аналіз дефініції інфантилізм у соціально-педагогічній та психологічній науках. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. 2014. №1. С. 99–101.
3. Бортник М.І. Психологічні особливості проявів інфантилізму в підлітковому віці. Студентський дайджест. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 4. Рівне: РДГУ, 2021. С. 14–17.
4. Гринчук О., Оленич Т. Інфантильна поведінка студентської молоді: основні показники та особливості прояву. Збірник наукових праць: психологія. 2019. № 24. С. 39–48.
5. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. К.: Видавнича група «Атопол». 2011. 274 с.

Мішустіна В.С.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

На сьогоднішній день «здоров'язбережувальний освітній простір» розглядається як створення в освітньому процесі комфортної атмосфери особистісного розвитку й ефективної самореалізації кожної дитини, відповідності віковим особливостям дітей психолого-педагогічних та оздоровчо-профілактичних умов для формування та зміцнення всіх компонентів здоров'я [1]. В останні роки в Україні все більше уваги приділяють вдосконаленню моделі інклюзивного навчання, адже в суспільстві все гостріше постає питання включення дітей з особливими освітніми потребами в класи загального потоку освітнього середовища. [2]

Основні напрями формування здоров'язбережувального освітнього середовища:

- забезпечення організаційно-гігієнічних умов здійснення освітнього процесу;
- утвердження пріоритету грамотного піклування про здоров'я учнів;
- підбір та навчання педагогічних працівників здоров'язбережувальних технологій;
- реалізація принципів здоров'язбережувальної педагогіки на практиці;
- навчання здоров'я та виховання культури здоров'я учнів;
- моніторинг стану фізичного та психічного здоров'я школярів, вплив здоров'язбережувальних факторів та результативності діяльності школи щодо охорони здоров'я учнів;
- попередження «шкільних хвороб», «шкільних стресів»;
- залучення батьків учнів до участі у шкільній програмі «Здоров'я».